

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження: політичну соціалізацію трактують як засвоєння особою певного соціального і політичного досвіду, нагромадженого суспільством і сконцентрованого в культурних традиціях, цінностях, нормах статусної і ролівої поведінки. При цьому часто опускається, власне, психолого-педагогічний аспект, який відображає процес перетворення цих норм і цінностей в усвідомлену суб'єктом систему власних політичних установок, що визначають позиції й поведінку особистості в політичній системі суспільства. Таке трактування соціалізації багато в чому збігається з цілями цілеспрямованого державного виховання, яке не тільки направлене на відтворення панівних політичних цінностей, але й переслідує цілі формування особистості. Внаслідок цього соціалізацію часто плутають з цілеспрямованим політичним чи громадянським вихованням. *Мета* дослідження: з'ясування шляхів та метоів політичної соціалізації студентської молоді.

Політичну соціалізацію пояснюють як засвоєння суб'єктом певного соціального і політичного досвіду, здобутого суспільством і зосередженим в культурних традиціях, цінностях, нормах статусної та ролівої поведінки. При цьому часто опускається психолого-педагогічний фактор, який зображає процес перетворення цих норм і цінностей в усвідомлену особою систему політичних законів, що визначають позиції й поведінку особистості в політиці. Таке пояснення соціалізації багато в чому стикається з цілями цілеспрямованого державного виховання, яке не тільки сконцентроване на відтворення панівних політичних особливостей, але й переслідує цілі формування особистості.

Соціологічний енциклопедичний словник, який уперше було введено загальноєвропейську термінологію, навіть через століття зберігає у визначенні політики такі важливіші соціально-педагогічні особливості, як «зміни у свідомості й поведінці індивідів і груп, які відбуваються внаслідок домінуючого впливу політики на всі галузі їх життєдіяльності».

Соціально-педагогічна специфіка дослідження політичної соціалізації зумовлює її розуміння як різновид характерних процесів пізнання, спілкування, володіння навичками політичної діяльності. По суті кожний політичний лідер, з позицій теорії розглядається як виконавець певної соціальної ролі, яка краще виконана тим більш професійно він до неї підготовлений. З позицій теорії політичної соціалізації в цьому визначенні містяться важливі характеристики:

1) вказівка на те, що процес засвоєння соціального та політичного досвіду, відбувається шляхом включення індивіда в суспільно-політичні зв'язки;

2) думка про те, що не варто успішно політично соціалізуватися поза активною політичною діяльністю.

Традиційні підходи до політичної соціалізації ґрунтуються на виділенні двох основних шляхів її реалізації в соціумі. Перший полягає в передачі поколінням зразків політичної свідомості й поведінки, що склалися, тобто в трансляції політичної культури від старшого до молодшого покоління. У ньому є вагома частка здорового консерватизму, оскільки у свідомість молоді розгалужуються ті цінності й норми поведінки, які вже вивчено досвідом предків. Цей шлях забезпечує стабільність і спадковність суспільного розвитку. Як основні агенти політичної соціалізації в цьому випадку виступають такі соціальні інститути, як сім'я, школа, вищі навчальні заклади. Другий шлях пов'язаний з набуттям особистістю нових особливостей із засвоєнням нового політичного досвіду. Це відбувається в процесі участі суб'єкта в політичному житті країни, а також під впливом різних чинників, що поза соціально-педагогічною галуззю. Особливо актуалізуються ці процеси в період соціальних потрясінь, пов'язаних зі зміною політичного й економічного устрою держави. Це відбувається зараз в Україні, де до одночасної зміни політичної та економічної систем додалися складні процеси становлення країни як незалежної держави. Зрозуміло, усе це супроводжується кризою політичних і моральних цінностей, розмитістю ідеологічних позицій, зниженням рівня матеріального добробуту і, як наслідок, політичним нігілізмом у частини молоді, у тому числі студентської. Особливу роль у політичній соціалізації особистості відіграють такі неполітичні чинники, як соціально-економічні умови й спосіб життя молодої людини, національні й сімейні традиції. Сім'я є найпершою умовою політичної соціалізації, саме тут формується основа політичних установок і поглядів студента, яку він приносить з собою в університет і яка згодом піддається подальшому розвитку чи коригуванню в бік норм, прийнятних у такій соціальній групі, як студентство. Особливістю процесу політичної соціалізації студентства в наш час є те, що вона має динамічний характер, що зумовлено мінливістю соціокультурної, економічної й політичної ситуації в Україні. Це спричиняє деформацію старих і виникнення нових політичних цінностей і установок, до яких студенти часто не готові ні в морально-етичному, ні в інтелектуальному плані. Цим пояснюється можливість «політичної експлуатації» студентства під час виборчих кампаній, коли за гроші й різні подарунки студенти готові брати участь у будь-яких політичних авантюрах.

Політична соціалізація є процесом етапним, у якому кожний попередній і наступний етапи пов'язані між собою. При цьому в основі проходження особистістю кожного етапу лежить рівень її політичного мислення. Останнє містить уміння користуватися знаннями, зіставляти факти, явища, робити висновки, прогнозувати розвиток ситуації, знаходити рішення тих або інших політичних завдань і ситуацій. У студентському віці цей процес відбувається найбільш ефективно. Навчання у ВНЗ передбачає не тільки опанування навчального курсу – політології, але й активну участь студентства в суспільно-політичній діяльності поза навчальною роботою, членство в студентських організаціях, роботу в органах студентського самоврядування, і нарешті, це час, коли студенти стають суб'єктами політичної діяльності. Саме тому студентський вік розглядається як сенситивний період для процесу політичної соціалізації.

Принциповим для побудови концепції політичної соціалізації студентської молоді є питання педагогічного управління й коригування цього процесу. У традиційній соціалізаційній теорії відповідь лежить у площині співвідношення двох провідних педагогічних понять – соціалізація й виховання. Водночас у теорії політичної соціалізації є певні нюанси, на яких зупинимось.

По-перше, поняття «політична соціалізація» в політології й соціології трактується ширше, ніж політична поведінка, політична свідомість і загалом політична культура людини.

По-друге, політична соціалізація передбачає доволі високу автономію особистості в процесі вибору політичних позицій, їх довільну заміну, а також можливість керуватися в цьому процесі внутрішніми, часом несвідомими, перевагами й переконаннями. Остання обставина вказує на необхідність посилення цілеспрямованої педагогічної підтримки, орієнтованої на допомогу студентам в оволодінні вміннями політичної діяльності, формуванні в них цивілізованих уявлень про політичне життя в країні.

По-третє, соціально-педагогічний підхід до вивчення політичної соціалізації передбачає розгляд цього процесу з урахуванням тих стадій, у яких він відбувається. Нас цікавить стадія навчання у ВНЗ – час, коли політичне формування особистості відбувається найбільш інтенсивно й ефективно.

Висновок: отже, необхідність соціально педагогічної підтримки цього процесу є провідним завданням і одночасно умовою успішної політичної соціалізації студентської молоді. Особливість співвіднесення аналізованих понять полягає в тому, що політична культура, з одного боку, виступає як мета політичної соціалізації, з іншого, - є критерієм успішності цього процесу.

Список використаних джерел

1. Андреева Г. М. Социальная психология: Учебник для вузов. 2-е изд., доп. и перераб. М., 1988.
2. Загородній Ю. І., Курило В. С., Савченко С. В. Політична соціалізація студентської молоді в Україні: досвід, тенденції, проблеми. К., 2004.
3. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений. М., 2000.
4. Політологічний словник: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / За ред. М. Ф. Головатого та О. В. Антонюка. К., 2005.
5. Социологический энциклопедический словарь / Ред. Г. В. Осипов. М., 2000.
6. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної науки): Підручник. К., 2002.